



SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 30. aprīlī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzējas [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 37/2026),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

1.2. Kriminālprocesa likuma 356. panta piekto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

2. Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļā noteikts:

„(3¹)Ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai. Ja persona noteiktā termiņā nesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību, šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu.”

Kriminālprocesa likuma 356. panta piektajā daļā noteikts:

“(5) Ja tiek izteikts pieņēmums, ka manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu, procesa virzītājs paziņo personai, ka šī persona 45 dienu laikā no paziņošanas brīža var iesniegt ziņas par attiecīgās mantas izcelsmes likumību, kā arī informē personu par šādu ziņu neiesniegšanas sekām.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktam Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Prasījums ir izspriests, ja par tās pašas apstrīdētās normas atbilstību tai pašai augstāka juridiskā spēka tiesību normai jau ir stājies spēkā spriedums un izskatāmajā lietā risināmais tiesību jautājums, ņemot vērā konkrētos faktiskos un tiesiskos apstākļus, ir jau izlemts.

Satversmes tiesa 2025. gada 14. martā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2022-32-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam” (turpmāk arī – spriedums lietā Nr. 2022-32-01). Ar šo spriedumu Satversmes tiesa atzina Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļu, ciktāl tā tiek piemērota procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kas izdalīts no kriminālprocesa pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas par autonomo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzējai Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa tika piemērota procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kas izdalīts no kriminālprocesa pēc Krimināllikuma 195. panta trešās daļas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Šajā procesā tika veikta izmeklēšana par autonomo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka minētā tiesību norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Tomēr Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr. 2022-32-01 šādu prasījumu pēc būtības jau vērtējusi. Pieteikumā nav norādīti apstākļi, kas ļautu secināt, ka prasījums par Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam nebūtu uzskatāms par jau izspriestu. Kolēģija konkrētajā gadījumā arī nekonstatē šādus apstākļus.

Līdz ar to prasījums par Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir uzskatāms par jau izspriestu, un šajā daļā lieta nav ierosināma.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Latvijas Republikas Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no šā panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja izpildās divi nosacījumi. Pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības, otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar šīs pamattiesības. Personai pieteikumā jāpamato, ka tiesību normas radītās nelabvēlīgās sekas veido pamattiesību aizskārumu.

4.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa pārkāpj nevainīguma prezumpcijas principu. Pieteikumā norādīts – mantas izcelsmes uzskatīšana par noziedzīgi iegūtu bez jebkādiem pierādījumiem par noziedzīgām darbībām – esot balstīta uz vainas prezumpciju. Šāds regulējums pieteikuma iesniedzēja ieskatā ir pretrunā Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajā teikumā garantētajām pamattiesībām.

Ar procesa virzītāja lēmumu tika nolemts uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot procesa materiālus izlemšanai tiesai. Ar apelācijas instances tiesas lēmumu pieteikuma iesniedzējas naudas līdzekļi atzīti par noziedzīgi iegūtiem, konfiscējamiem un ieskaitāmiem valsts budžetā.

Satversmes tiesa atzinusi, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir “process par lietu” un tajā tiek lemts vienīgi par mantas noziedzīgo izcelsmi civiltiesiskajā aspektā. Tādēļ apstrīdētais regulējums, arī Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa neietiecas Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrā teikuma tvērumā un neaizskar šajā normā garantētās pamattiesības (sk. *Satversmes tiesas 2025. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2022-32-01 15. punktu*).

Līdz ar to pieteikumā nav sniegts pamatojums, ka Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa rada pieteikuma iesniedzējai Latvijas Republikas Satversmes 92. panta otrajā teikumā ietverto pamattiesību aizskārumu. Tādējādi pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

4.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 356. panta piektā daļa aizskar tai Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās pamattiesības.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka [datums] procesa virzītājs pieņēma lēmumu par aresta uzlikšanu pieteikuma iesniedzējas

mantai, ko apstiprināja izmeklēšanas tiesnesis. Par lēmumu tika paziņots [datums], un tika norādīts, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 356. panta piektajai daļai pieteikuma iesniedzējai ir tiesības 45 dienu laikā no paziņojuma par aresta uzlikšanu mantai saņemšanas iesniegt ziņas par attiecīgās mantas izcelsmes likumību. Pieteikuma iesniedzēja sniedza ziņas par arestētās mantas izcelsmes likumību. Procesa laikā pieteikuma iesniedzēja uzdeva vairākus jautājumus procesa virzītājam, lai noskaidrotu, vai sniegtās ziņas ir pietiekamas. Procesa virzītājs atbildēja, ka pieteikuma iesniedzējas sniegtās ziņas tiek izskatītas un pārbaudītas kontekstā ar kriminālprocesā esošajiem materiāliem. [datums] procesa virzītājs pieņēma lēmumu par procesa uzsākšanu par noziedzīgi iegūtu mantu un tā nodošanu izlemšanai tiesai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka paziņojumā aizskartās mantas īpašniekam netiek paskaidrots aizdomu par mantas noziedzīgo izcelsmi saturs. Tādējādi personai tiek liegtas tiesības zināt iemeslus un konkrētus faktiskos un tiesiskos apstākļus, kas ir par pamatu procesa virzītāja pieņemumiem par mantas izcelsmi un kas būtu atspēkojami. Tāpat procesa virzītājs nesniedza aizskartās mantas īpašniekam atbildes par ziņu izskatīšanu, iesniegto pierādījumu pietiekamību un to izskatīšanas gaitu. Pieteikuma iesniedzēja uzskata: ja aizskartās mantas īpašniekam saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 356. panta piekto daļu ir tiesības 45 dienu laikā iesniegt ziņas par arestētās mantas izcelsmes likumību, tad procesa virzītājam būtu nosakāms termiņš, kurā šīs ziņas jāizskata, jāatzīst par pietiekamām vai jāpieprasa papildu ziņas. Līdz ar to Kriminālprocesa likuma 356. panta piektā daļa piešķir procesa virzītājam būtiskas priekšrocības un liedz aizskartās mantas īpašniekam iesniegt papildu pierādījumus un apsvērumus.

Kriminālprocesa likuma 356. panta piektajā daļā noteiktais termiņš pierādījumu iesniegšanai paredzēts, lai pēc tā beigām procesa virzītājs varētu pārlicināties, vai konstatējami Kriminālprocesa likuma 626. pantā minētie kritēriji un vai kriminālprocesā arestētie naudas līdzekļi atzīstami par noziedzīgi iegūtu mantu, kas ar tiesas lēmumu konfiscējami valsts labā. Proti, vai pieņemams lēmums par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu nodošanu tiesai izlemšanai. Ja process tiek nodots tiesai, aizskartās mantas īpašniekam ir tiesības tiesā iesniegt pierādījumus par mantas likumīgu izcelsmi. Kriminālprocesa likuma 629. panta ceturtā daļa paredz, ka tiesas procesā iesaistītajām personām ir vienādas tiesības pieteikt noraidījumus vai lūgumus, iesniegt pierādījumus un rakstveida paskaidrojumus, kā arī piedalīties citu jautājumu izskatīšanā, kuri radušies tiesas procesa gaitā. Turklāt Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtā daļa nodrošina

lietas dalībniekiem tiesības iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem.

Apelācijas instances tiesa, pārbaudījusi procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiālus, tostarp arī pieteikuma iesniedzējas iesniegtos paskaidrojumus un pierādījumus, izvērtējusi sūdzībā izteiktos argumentus, prokurora, procesa virzītāja, ar mantu saistītās personas pārstāvju viedokļus, atzina, ka pieteikuma iesniedzējas naudas līdzekļi atzīstami par noziedzīgi iegūtiem, konfiscējami un ieskaitāmi valsts budžetā.

Tādējādi pieteikuma iesniedzējai tika nodrošinātas gan tiesības iepazīties ar lietas materiāliem, gan tiesības iesniegt papildu pierādījumus. Kriminālprocesa likuma 356. panta piektā daļa šīs tiesības pieteikuma iesniedzējai nav liegusi ne pirmstiesas kriminālprocesā, ne tiesvedības laikā. No pieteikuma iesniedzējas pašas ir atkarīgs, vai tā iesniedz pietiekamas ziņas un pierādījumus par arestētās mantas likumīgu izcelsmi. Savukārt tas, kā šie pierādījumi tikuši vērtēti konkrētajā lietā, nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai Satversmes tiesā. Satversmes tiesa nepārvērtē, kā tiesību normu piemērotas un interpretētas konkrētajā procesā par noziedzīgi iegūtu mantu (sal. *Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punkts*). Turklāt pieteikumā nav argumentu, ka no Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu procesa virzītāja pienākums pirmstiesas kriminālprocesā sniegt aizskartās mantas īpašniekam norādījumus par pašas personas iesniegto skaidrojumu un pierādījumu pietiekamību.

Līdz ar to pieteikumā nav pamatots, ka Kriminālprocesa likuma 356. panta piektā daļa rada pieteikuma iesniedzējai Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertu pamattiesību aizskārumu. Tādējādi pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

4.3. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa un 356. panta piektā daļa aizskar arī tās Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu jāpastāv tiešai saiknei (sal. *Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punkts*).

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka tās īpašums ir atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu un konfiscēts valsts labā, tādējādi aizskarot tās tiesības uz īpašumu, jo konfiskācija veikta nekonstatējot un nepierādot saikni starp mantu un noziedzīgu

nodarījumu. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, lai konfiscētu personai mantu kā noziedzīgi iegūtu nepietiek ar to vien, ka persona nespēj pierādīt mantas likumīgu izcelsmi.

Pieteikumā nav pamatots, ka tieši Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļa un 356. panta piektā daļa skar pieteikuma iesniedzējas mantiskās intereses un tādējādi rada tās tiesību uz īpašumu aizskārumu. Proti, pieteikuma iesniedzēja iespējamo tiesību uz īpašumu aizskārumu pēc būtības saista ar tai nelabvēlīgu nolēmumu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, nevis Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļu un 356. panta piekto daļu. Tādējādi no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav pamata secināt, ka šīs normas pašas par sevi rada pieteikuma iesniedzējai tiesību uz īpašumu aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums par Kriminālprocesa likuma 126. panta 3.¹ daļas un 356. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 4. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 37/2026).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa